

все населення країни. У Великобританії використовуються гарантії щодо тримісячного оплачуваного за рахунок держави стажування випускників в компаніях за профілем їх освіти. Уряди Франції та Росії оголосили про створення нових програм підвищення кваліфікації та збільшення відповідних видатків. В Україні передбачено можливості щодо фінансування Державним центром зайнятості видатків, пов'язаних із професійною підготовкою, перепідготовкою або підвищенням кваліфікації працівників, щодо яких є загроза вивільнення;

4) безкоштовна консультативна допомога (Росія, більшість країн ЄС, Великобританія). В Україні щорічно на реалізацію ефективної соціально-економічної політики з питань зайнятості населення з державної скарбниці витрачається до 6 млрд. грн., однак безробіття впродовж останніх 5 років невпинно зростає.

Тому врахування світового досвіду у боротьбі з соціальними дисбалансами безперечно повинно сприяти створенню ефективного механізму сприяння повній, продуктивній і вільній зайнятості населення у процесі реалізації соціально-економічної політики держави, забезпечення конституційних прав громадян на працю та соціальний захист від безробіття.

Література

1. *Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.*
2. *Офіційний веб-сайт Державної служби зайнятості України. Режим доступу: www.dcz.gov.ua.*
3. *Антикризова політика в світі та Україні: порівняльна оцінка заходів та економічних ефектів/Аналітична доповідь. – К.: Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ier.com.ua/.../2009_19_..*
4. *Про зайнятість населення [текст] : Закон України від 5 липня 2012 року № 5067-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>.*

Оксана ЖУК

Львівський національний університет імені Івана Франка

РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК ЕЛЕМЕНТ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ

Невід'ємною важливою характеристикою конкурентоспроможності національної економіки є рівень розвитку її людського потенціалу. Людський потенціал є стратегічним ресурсом, який вимагає ефективних механізмів розвитку і управління для забезпечення високої результативності його використання у майбутньому.

Концепція розвитку людського потенціалу набула поширення у глобальному масштабі наприкінці 20 ст. Вона виходить з того, що неможливо звести суспільний прогрес до зростання грошового доходу чи примноження матеріального багатства і ґрунтується на принципі: економіка існує для розвитку людей, а не навпаки [1, с.339; 2, с.11].

Поняття „людський потенціал” побутує в українській економічній літературі з 1994 р., його предтечею був термін „трудовий потенціал”. За визначенням д.е.н. О.В. Стефанишин, людський потенціал суспільства – це інтегральний показник граничної кількості і якості праці, якою володіє суспільство при певному рівні розвитку науки і технології, інформації, знань, співробітництва і довіри [2, с.33].

Серед вчених немає одностайності щодо визначення компонентної структури людського потенціалу, проте у загальному вигляді ця структура дуже наближена до показників, за якими розраховують Індекс розвитку людського потенціалу (ІРЛП). Цей інтегральний показник характеризує такі аспекти людського існування, як тривалість життя, освіченість і рівень добробуту.

Значення індексу розвитку людського потенціалу України за підсумками 2011 року складало 0,729, відповідно наша держава перебуває у високій категорії людського розвитку. За період з 1990-го до 2011 року значення ІРЛП України зросло з 0,707 до 0,729 або на 3%. Хоч український

показник є вищим за середній світовий (0,682), проте він залишається нижчим від середнього європейського показника (0,751) [3].

У 1994 р. Україна посідала за ІРЛП 45, у 2003 р. – 75, а у 2011 р. – 76 місце серед 187 країн світу, що входять у цей рейтинг. Перші позиції у 2011 р. зайняли Норвегія, Австралія, Нідерланди, США, Нова Зеландія, 187 позиція – у республіки Конго. Попереду України такі країни як Грузія, Росія та Білорусь. Середня тривалість життя при народженні в Україні за розрахунками ПРООН – 68 років, ВВП на душу населення – 6175 дол. США, рівень грамотності дорослого населення 99,7% [3].

Наведені значення складових ІРЛП свідчать про значне недовикористання наявного людського потенціалу України. Найбільший позитивний вплив на загальний показник розвитку людського потенціалу нашої країни має освітня компонента – індекс рівня освіченості, що є більшим від загальносвітового рівня.

Соціально-економічна концепція людського розвитку констатує, що матеріальний добробут, досягнутий у країні на теперішній час не гарантує їй економічного процвітання у майбутньому. Очевидно, що тут має місце принцип спадної корисності доходу для розвитку людського потенціалу. Проте, якщо отриманий дохід достатньою мірою інвестувати у розвиток людського потенціалу, то й економічні показники у майбутньому будуть набагато кращими, ніж сьогодні.

Серед шляхів оптимізації зв'язку між економічним зростанням та розвитком людського потенціалу, які належним чином треба врахувати при формуванні та впровадженні стратегії розвитку національної економіки, можна виділити такі: нарощення інвестицій в освіту, охорону здоров'я, професійну підготовку, розвиток ефективної системи безперервної освіти; збалансування якості пропозиції робочої сили та попиту на неї; забезпечення справедливого розподілу доходу і багатства, що забезпечить матеріальну основу розвитку людського потенціалу менш конкурентоспроможних груп населення; досягнення збалансованості соціальних витрат, гармонізація національної соціальної політики з європейською; розробка та впровадження національної концепції гнучкої зайнятості молоді, розвиток молодіжного підприємництва; розширення можливостей людей здійснювати свій вибір у політичній, соціальній і економічній сферах.

Отже, вибір орієнтованого на розвиток людського потенціалу типу економічного зростання потребує кардинально нового співвідношення економічного і соціального аспектів суспільного прогресу, формування засад соціально орієнтованої економіки з „людським обличчям”.

Література

1. Грішнова О.А. *Економіка праці та соціально-трудова відносини: підручник* / О.А. Грішнова. - [4-те вид., оновл.] – К.: Знання, 2009. – 390с.
2. Стефанишин О.В. *Людський потенціал економіки України: монографія* / О.В. Стефанишин. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. – 315с.
3. *Україна втратила позиції у рейтингу розвитку людського потенціалу* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/News/34502>.

Аліна ЖУКОВСЬКА

Тернопільський національний економічний університет

СУЧАСНА СИСТЕМА ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Конституція України [1] визнає людину, її життя і здоров'я, честь та гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю, а права споживачів належать до найголовніших соціальних прав громадян, захист яких покладено на державу.

Відповідно до Закону України «Про захист прав споживачів» [2] споживачі, під час придбання, замовлення або використання продукції, робіт або послуг, які реалізовується на території України, для задоволення своїх особистих потреб мають право на: державний захист своїх прав; належну якість продукції та обслуговування; безпеку продукції; необхідну, доступну, достовірну та своєчасну інформацію про продукцію, її кількість, якість, асортимент, а також про її